

Svensk sjuksköterskeförening
Vårt diarienummer 12/33/25

Till
Socialdepartementet
Diarienummer S2025/01126

Remissvar av betänkandet
**Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens
(SOU 2025:63)**

Svensk sjuksköterskeförening är en ideell förening som företräder professionens kunskaps- och vetenskapliga område omvårdnad. Vi tar ansvar för och engagerar oss i omvårdnad – i forskning, etik, utbildning och kvalitet – för professionens och patientens bästa.

Svensk sjuksköterskeförening lämnar följande synpunkter med hänvisning avseende utredningens bedömningar och förslag:

Rubrikstrukturen nedan utgår från de avsnitt och den numrering som används i betänkandet.

Reglering av fler yrken

6.3.7 Det saknas förutsättningar för att föreslå legitimation eller skyddad yrkestitel för ytterligare yrkesgrupper

Utredningens bedömning: Det finns ett antal yrkesgrupper som uppfyller vissa av kriterierna för legitimation. Utredningens bedömning är dock att legitimation inte bör införas för ytterligare yrkesgrupper. Det finns inte heller förutsättningar för att införa skyddad yrkestitel eller någon annan form av behörighetsreglering för ytterligare yrkesgrupper.

6.3.8 Avancerad specialistsjuksköterska

Svensk sjuksköterskeförening delar inte utredarens bedömning. Föreningen anser att det finns starka skäl att reglera yrket Avancerad specialistsjuksköterska. En reglering och en skyddad yrkesbeteckning är dessutom i linje med rekommendationer från International Council of Nurses (ICN) samt Världshälsoorganisationen (WHO), enligt den senaste rapporten State of the World's Nursing Report 2025.

Svensk sjuksköterskeförening framhåller att yrkesbeteckningen Avancerad specialistsjuksköterska avser sjuksköterskor som uppfyller följande kriterier: examen från specialistutbildning, en masterexamen i omvårdnad med inriktning mot avancerad specialistsjuksköterska, samt genomgången fortbildning inom ramen för ett statligt reglerat program. Yrkeserfarenhet som specialistsjuksköterska ska utgöra ett krav. En författningsreglerad utbildning och en skyddad yrkesbeteckning för Avancerad specialistsjuksköterska bidrar till ökad patientsäkerhet genom att säkerställa rätt kompetens. Regleringen möjliggör, utöver ökad rörlighet inom yrket, även tillförlitlig statistik över antalet avancerade specialistsjuksköterskor. Detta skapar ett mer solitt underlag för den nationella planeringen av kompetensförsörjningen.

Svensk sjuksköterskeförening gör en annan juridisk bedömning än den som utredaren presenterar. Föreningen anser att det är fullt möjligt att inneha legitimation som sjuksköterska samt två skyddade yrkesbeteckningar inom samma profession, under förutsättning att varje nivå är tydligt reglerad i författning. Sjuksköterskelegitimationen regleras enligt Patientsäkerhetslagen (2010:659) och utgör grunden för yrkesutövningen. Den skyddade yrkesbeteckningen specialistsjuksköterska tillkommer efter genomgången utbildning på avancerad nivå och är redan etablerad inom svensk hälso- och sjukvård. En ytterligare skyddad yrkesbeteckning Avancerad specialistsjuksköterska, baserad på en masterexamen i omvårdnad och ett statligt reglerat fortbildningsprogram utgör en logisk och juridiskt möjlig progression inom yrket. En sådan reglering bidrar till ökad tydlighet, kvalitetssäkring och erkännande av yrket.

Författningsreglerad vidareutbildning för fler yrkesgrupper

8.4.7 Det saknas förutsättningar att föreslå författningsreglerad vidareutbildning för vissa yrkesgrupper

Utredningens bedömning: Det saknas förutsättningar att föreslå författningsreglerad vidareutbildning för vissa yrkesgrupper. Författningsreglerade vidareutbildningar bör inte införas för apotekare, arbetsterapeuter, audionomer, avancerade specialistsjuksköterskor, biomedicinska analytiker, barnmorskor, dietister, fysioterapeuter, kiropraktorer, naprapater, optiker, receptarier, röntgensjuksköterskor och tandhygienister. Vidareutbildningen till avancerad specialistsjuksköterska bör ges som en uppdragsutbildning. En översyn av apotekar- och receptarieutbildningarna bör utredas i särskild ordning. Utredningen har inte tagit ställning till om ytterligare författningsreglerade vidareutbildningar bör införas för undersköterskor, då det inte har ingått i utredningens uppdrag.

8.4.10 Avancerad specialistsjuksköterska

Svensk sjuksköterskeförening är starkt kritiska till utredningens bedömning att vidareutbildningen till avancerad specialistsjuksköterska inte ska regleras nationellt utan i stället föreslås att ges som uppdragsutbildning. Det är särskilt anmärkningsvärt när betänkandet avseende avancerad specialistsjuksköterska lyfter internationella riktlinjer från International Council of Nurses (ICN), tidigare utredningar, Nationella vårdkompetensrådets promemoria (Dnr 4.3-702/2023-2), framställningar från Vårdförbundet och Svensk sjuksköterskeförening tillsammans med aktuell forskning där det samstämmt föreslås ett reglerat yrke för avancerad specialistsjuksköterska.

Föreningen har i tidigare remissvar adresserat nackdelar med uppdragsutbildningar och står fast vid att det är lärosätenas uppgift att anordna utbildningar inom ett brett, väldefinierat och varaktigt område, med tillräcklig anställningsbarhet.

Det finns en risk att utbildningen helt anpassas till lokala behov som inte är nationellt gångbara, vilket i sig skulle påverka kompetensförsörjning och vårdkvalitet. Det bör finnas en gemensam bas och nivå i utbildningen, oavsett lärosäte, ytterligare programinnehåll som motsvarar den kliniska verksamhetens behov av kompetens tillsammans med progression inom huvudområdet omvårdnad. Masterexamen ger stöd för detta. Vidareutbildningen till avancerad specialistsjuksköterska ges på avancerad nivå och bygger på samverkan mellan flera lärosäten för att säkerställa tillgången till lärarkompetens inom respektive inriktning.

Föreningen ser ett behov av att tydliggöra hur olika utbildningsformer ska förhålla sig till varandra och anser att högre utbildning fortsatt bör vara grundläggande för kompetensförsörjning inom vården. En uppdragsutbildning kan medföra sänkta kompetenskrav jämfört med motsvarande reguljär utbildning. Upplägget med uppdragsutbildning får till konsekvens att lärosätena inte kan stå för varaktighet i utbildningsutbudet. Uppdragsutbildningar förutsätter att arbetsgivaren enligt utredningens förslag betalar för utbildningen, alternativt söker medel enligt det föreslagna Vårdprofessionslyftet. Enligt utredningen SOU 2025:63, "Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens ska Vårdprofessionslyftet enbart omfatta vårdprofessioner med yrkesexamen på grundnivå och avser inte ett författningsreglerat fortbildningsprogram och som leder till Avancerad specialistsjuksköterska. Med andra ord kan en uppdragsutbildning till Avancerad specialistsjuksköterska enbart finansieras utifrån arbetsgivarens intresse och budget vilket potentiellt resulterar i att utbildningen uteblir, vilket i sig riskerar att medföra både lägre patientsäkerhet och lägre vårdkvalitet inom hälso- och sjukvården.

Vidare föreslås staten enligt Vårdansvarskommitténs utlåtande (SOU 2025:62) ta ett större ansvar för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning i form av ökad nationell samordning och dimensionering i utbildningen av hälso- och sjukvårdspersonal, där varje huvudman tydligare behöver bidra till det samlade nationella behovet av hälso- och sjukvårdspersonal. Svensk sjuksköterskeförening anser att vidareutbildningen till Avancerad specialistsjuksköterska ska vara nationellt reglerad för att leva upp till denna målsättning.

8.5 En ny ordning för att vidareutbilda vårdprofessioner med yrkesexamen på grundnivå bör utredas - Vårdprofessionslyftet

Svensk sjuksköterskeförening stödjer i princip utredningens förslag om ett nytt system för vidareutbildning, inspirerat av Lärarlyftet. Vi bedömer att Vårdprofessionslyftet kan stärka kompetensförsörjningen, göra utbildningarna mer verksamhetsnära och långsiktigt trygga tillgången på specialiserad personal, särskilt för specialistsjuksköterskor. Föreningen framhåller vikten av att verksamhetsförlagd utbildning om möjligt sker i närområdet och att statsbidrag samt utbildningsanställningar utformas så att yrkesverksamma kan kombinera arbete och studier utan löneförlust. Ett stegvis införande och tydligt regelverk för uppdragsutbildning och examensordningar är avgörande för systemets framgång.

Det måste säkerställas att handledarkompetens finns i verksamheter, även där antalet specialistsjuksköterskor i dag är lågt eller obefintligt. Detta är avgörande för att kunna erbjuda en kvalitativ och trygg handledning som i sin tur leder till bästa möjliga omvårdnad med patienten i fokus.

Svensk sjuksköterskeförening anser att specialistsjuksköterskeutbildningarna fortsatt ska regleras av nationella examensmål som en garant för hög akademisk kompetens och vårdens kvalitet. Begreppet uppdragsutbildning får inte tolkas snävt utan måste ge bred anställningsbarhet även utanför den egna enheten.

Världshälsoorganisationen (WHO) framhåller att satsningar på sjuksköterskor är en investering och inte en kostnad. Svensk sjuksköterskeförening delar denna syn och vill betona att vidareutbildning som också inkluderar specialistutbildning är avgörande för en säker, personcentrerad och evidensbaserad vård.

Svensk sjuksköterskeförening anser att:

- Specialistsjuksköterskeutbildningarna fortsatt ska regleras av nationella examensmål för att säkra hög akademisk kompetens och vårdens kvalitet.
- Begreppet *uppdragsutbildning* inte får tolkas snävt. När en sjuksköterska genomgått en uppdragsutbildning ska det innefatta möjlighet till anställningsbarhet även utanför den egna enheten.
- Verksamhetsförlagd utbildning inte enbart bör ske på den egna arbetsplatsen. Detta är av betydelse för att undvika jäv och för att bredda erfarenheten hos sjuksköterskan. Däremot kan VFU med fördel genomföras inom den egna regionen eller kommunen.
- Tydliga och rättvisa villkor ska gälla alla sjuksköterskor, även de utan fast anställning eller de som vill byta specialisering.
- Statsbidrag och utbildningsanställningar måste utformas så att yrkesverksamma kan kombinera arbete och studier utan löneförlust. Ett stegvis införande samt tydliga regelverk kring uppdragsutbildning och examensordning är avgörande för att Vårdprofessionslyftet ska bli framgångsrikt.

9.7.1 Vårdgivarens ansvar för att identifiera utbildningsbehov och ge möjlighet till regelbunden fortbildning behöver förtydligas

Utredningens bedömning: Vårdgivarens ansvar för att identifiera hälso- och sjukvårdspersonalens utbildningsbehov och ge möjligheter till regelbunden fortbildning behöver förtydligas. Förtydligandet bör omfatta all hälso- och sjukvårdspersonal. Möjlighet till regelbunden fortbildning SOU 2025:63 372

Utredningens förslag: Vårdgivaren ska identifiera hälso- och sjukvårdspersonalens utbildningsbehov och ge möjlighet till regelbunden fortbildning i en sådan omfattning som leder till att kravet på god vård i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) respektive tandvårdslagen (1985:125) upprätthålls. Att begreppet fortbildning ska definieras.

9.7.2 Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar att regelbundet ta del av fortbildning

Utredningens förslag: Hälso- och sjukvårdspersonal ska ha en skyldighet att regelbundet ta del av fortbildning.

9.7.3 Uppföljning av fortbildning

Utredningens förslag: Vårdgivaren ska, i den patientsäkerhetsberättelse som upprättas den 1 mars varje år, dokumentera de möjligheter som har getts för hälso- och sjukvårdspersonalens regelbundna fortbildning.

Svensk sjuksköterskeförening ställer sig positiv till förslag att införa en lagändring som rör fortbildning, med målet att stärka den övergripande strukturen och möjliggöra en systematisk uppföljning. Dagens system brister i kontinuitet och tydlighet, särskilt vad gäller dokumentation och uppföljning av fortbildningsinsatser.

Vidare anser föreningen att

- fortbildning ska regleras i nationell föreskrift med krav på systematisk kompetensutveckling,
- sjuksköterskor ska ges förutsättningar för livslångt lärande och lärosätena ska erbjuda ett brett och flexibelt kursutbud på avancerad nivå,
- arbetsgivare ska avsätta resurser och skapa förutsättningar för fortbildning, inklusive årliga individuella fortbildningsplaner,
- kontinuerlig och strukturerad reflektion genom omvårdnadshandledning eller motsvarande utifrån ett professionsperspektiv ska möjliggöras,
- verksamhetsberättelser ska redovisa utbildningsinsatser och granskas externt.

Sammantaget behövs långsiktiga satsningar på sjuksköterskeprofessionen med hållbara strukturer som säkerställer tydliga regler för utbildning, kompetensutveckling, karriärmöjligheter och arbetsvillkor. Först då kan vården möta framtidens behov och samtidigt garantera kvalitet, patientsäkerhet och en stärkt profession.

Stockholm 2025-10-14

Oili Dahl
ordförande
Svensk sjuksköterskeförening

Ing-Marie Moegelin
sakkunnig i utbildningsfrågor
Svensk sjuksköterskeförening

Alexandra Eilegård Wallin
sakkunnig i forskningsfrågor
Svensk sjuksköterskeförening

Camilla Jysky
sakkunnig i kvalitets- och vårdutvecklingsfrågor
Svensk sjuksköterskeförening